

Innst. S. nr. 140

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:46 (2004-2005)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om strengere straffereaksjoner

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentant Jan Simonsen har den 9. februar 2005 fremmet følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer slik at en forbryter som på samme tid straffes for flere forbrytelser, idømmes straff for hvert enkelt av lovbruddene, slik at disse straffene blir summert når den samlede straffeutmålingen idømmes.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendig lovending slik at det blir klargjort at drap på en gravid mor med et foster som er eldre enn tillatt alder for å kunne ta abort, i de tilfellene der også fosteret dør regnes som drap på to uavhengige personer.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag for å gjennomføre en ordning der den straffeutmålingen som blir utmålt ved andre gangs domfellelse automatisk ganges med to, ved tredje gangs domfellelse automatisk ganges med tre osv."

I begrunnelsen for forslaget vises det til at straffeloven § 62 omhandler straffeutmålingen ved felles pådømmelse av flere forbrytelser. I disse tilfellene skal det anvendes en felles frihetsberøvelse som ikke skal overstige maksimalstraffen for det alvorligste lovbruddet med en fastsatt prosentsats. En slik praksis innebærer i realiteten straffefritak for flere av de lovbruddene som er dokumentert, og som en tiltalt blir dømt for å ha

utført. Det foreslås derfor at Stortinget anmoder Regjeringen om å fremme nødvendige lovendringer, slik at en forbryter som på samme tid straffes for flere forbrytelser, idømmes straff for hvert enkelt av lovbruddene, slik at disse blir summert når den samlede straffeutmålingen idømmes.

I tråd med foranstående prinsipp bør eksempelvis et drap på en gravid mor med foster som er eldre enn den tillatte grensen for abort, dømmes for dobbeltdrap med en strafferamme på 42 års fengsel dersom drapet er planlagt.

Relativt få personer står bak en stor del av kriminaliteten i Norge. I delstaten California i USA ble det for flere år siden innført et system der en kriminell som blir domfelt for tredje gang for en kriminell handling over en bestemt alvorlighetsgrad, automatisk blir idømt livsvarig fengselsstraff. Med utgangspunkt i norske forhold bør det innføres en ordning som bygger på de samme prinsippene som systemet i California, men hvor det er sammenheng mellom de kriminelle handlingene som blir begått og den straffen som idømmes. Det foreslås derfor et system der straffen ved andre gangs domfellelse automatisk dobles, tredobles ved tredje gangs domfellelse osv.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Linda Cathrine Hofstad og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til de fremlagte forslagene i Dokument nr. 8:46 (2004-2005) fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om strengere straffereaksjoner. Komiteen viser også til departe-

mentets vurdering av forslaget i brev til komiteen av 9. mars 2005. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen viser til at gjeldende lovverk ivaretar de problemstillinger som reises. Komiteen er tilfreds med at det er en vesentlig forskjell mellom norsk strafferett og syn på effekten av, og formålet med, fengselsstraff, og eksemplene fra amerikansk strafferett som forslagsstiller viser til.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader i behandlingen av Ot.prp. nr. 90 (2003-2004), og vil senere komme tilbake til problemstillingene som forslagsstilleren reiser i behandlingen av spesiell del i ny straffelov når denne legges frem av Regjeringen.

Komiteen støtter således ikke de fremsatte forslag, og foreslår at Dokument nr. 8:46 (2004-2005) vedlegges protokollen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:46 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om strengere straffereaksjoner - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 15. mars 2005

Trond Helleland
leder

Anne Helen Rui
ordfører

Vedlegg**Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 9. mars 2005****Dokument nr. 8: 46 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om strengere straffereaksjoner**

Jeg viser til komiteens brev 1. mars 2005, hvor det blant annet bes om departementets vurdering av forslaget fra representanten Simonsen i Dok. nr. 8: 46 (2004-2005). Dokumentet inneholder tre forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer slik at en forbryter som på samme tid straffes for flere forbrytelser, idømmes straff for hvert enkelt av lovbruddene, slik at disse straffene blir summert når den samlede straffutmålingen idømmes.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om nødvendig lovendring slik at det blir klargjort at drap på en gravid mor med et foster som er eldre enn tillatt alder for å kunne ta abort, i de tilfellene der også fosteret dør regnes som drap på to uavhengige personer.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringsforslag for å gjennomføre en ordning der den straffutmålingen som blir utmålt ved andre gangs domfellelse automatisk ganges med to, ved tredje gangs domfellelse automatisk ganges med tre osv."

Forslag nr. 1 og 3 er det naturlig å se i sammenheng, fordi de gjelder skjerping av straffen ved sammenstøt og gjentakelse av lovbrudd. Slike forhold utløser i dag anvendelsen av sidestrafferammer, dvs. strengere strafferammer enn det som gjelder for enkeltstående lovbrudd. Både sammenstøt og gjentakelse har vært gjenstand for en omfattende vurdering i arbeidet med en generell revisjon av straffeloven, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven) side 150-154 og 468-470 med videre henvisninger. Bestemmelsene om sammenstøt og gjentakelse ble også vurdert av Stortinget i tilknytning til behandlingen av Ot.prp. nr. 109 (2001-2002) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven, side 38-40, og Ot.prp. nr. 62 (2002-2003) Om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven, side 73-86. Problemstillingene er dessuten tatt opp i Justiskomiteens brev av 23. februar d.å. til departementet, og besvart i Statsrådets brev av 2. mars d.å.

De vurderingene av den strafferettslige betydning av sammenstøt og gjentakelse som det nettopp er vist til, gjør det etter departementets oppfatning unødvendig å foreta noen ny vurdering på bakgrunn av forslagene i Dok. 8:46. For sammenstøtstilfellene har utredningsarbeidet som har vært gjennomført vist at høringsinstansene gir en nær entydig støtte til straffskjerpelsesprinsippet. Prinsippet har blitt ansett for å fungere tilfredsstillende, og diskusjonen har i det alt vesentlige vært knyttet til størrelsen på den skjerpede sidestraffe-

ramme som skal utløses ved sammenstøt av forbrytelser. Også Danmark, Finland og Sverige utmåler straff etter samme prinsipp. Finland gikk over fra sammenlegningsprinsippet til straffskjerpelsesprinsippet da de på 1990-tallet vedtok ny straffelov.

For gjentakelse har det ikke vært den samme enstemmighet om reglene, men uenigheten har gått i motsatt retning av forslaget i Dok. 8:46. I delutredning VII foreslo Straffelovkommisjonen å oppheve sidestrafferammene for gjentakelsesstraff, slik at den alminnelige strafferammen skulle gjelde også i slike tilfeller. Departementet sluttet seg ikke til dette, se Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 150-154.

Slik departementet ser det, gir de regler som er foreslått i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff, se særlig forslaget til § 79, tilstrekkelig mulighet for domstolene til å idømme strenge straffer overfor gjerningspersoner som har vist at de ikke vil eller evner å avholde seg fra kriminalitet. Samtidige er reglene så fleksible at de ikke tvinger domstolene til å utmåle en straff som i det enkelte tilfelle vil virke urimelig. Slik departementet ser det, vil en endring av i samsvar med forslag 1 og 3 i Dok. 8:46 innebære at man forlater prinsippet om en human strafferettspleie. Og selv om at man tar i betraktning at kriminaliteten kan bli redusert noe fordi "omløpshastigheten" på de notoriske gjengangerkriminelle synker, er det ikke til å komme forbi at endringene vil ha betydelige økonomiske konsekvenser. Hvis forslag nr. 1 og 3 skulle bli vedtatt, og det fortsatt skal være en målsetting å holde soningskøene innenfor et rimelig omfang, må fengselskapasiteten økes betydelig både i form av nye fengsler og personell.

Forslag nr. 2 i Dok 8:46 er det naturlig å vurdere nærmere i tilknytning til straffelovens spesielle del, som departementet arbeider med. Hvorvidt drap på en gravid kvinne skal anses som ett drap begått under skjerpende omstendigheter, eller som to drap, har først og fremst betydning hvis forslaget om at straffutmålingen ved sammenstøt av forbrytelser skal baseres på kumulasjonsprinsippet. Dersom straffskjerpelsesprinsippet fremdeles skal være gjeldende rett, har det etter forslaget til ny straffelov § 79 mindre betydning om drap på en gravid kvinne anses som to simple drap, eller som ett grovt drap. I begge tilfeller er strafferammen 21 år. I lovutkastet § 11 annet ledd skal det alltid anses som en betydelig skade hvis et foster dør eller skades som følge av en straffbar handling. Det kan være en naturlig konsekvens av dette at hvis både mor og foster dør, så bør drapet som den store hovedregel betraktes som grovt. Om dette uttrykkelig skal nevnes i lovteksten, eller bare omtales i motivene til drapsbestemmelsene, kommer departementet tilbake til i en proposisjon om straffelovens spesielle del.

